

Ontdekkende Bijbelstudie

Bron: www.artiosbijbelschool.nl/downloads/bijbelstudie.doc

Wat is ontdekkende bijbelstudie?

Ontdekkende bijbelstudie, ook wel inductieve bijbelstudie genoemd, is een manier van bijbellezen die met name ontwikkeld is binnen het internationale christelijke studentenwerk van de International Fellowship of Evangelical Students (IFES).

De deelnemers aan een inductieve bijbelkring lezen samen een, bij voorkeur aaneengesloten, gedeelte van de Bijbel en helpen elkaar door hun inzichten te delen. De kringleider geeft niet zozeer onderricht maar is vooral gespreksleider.

Deze manier van bijbellezen kan ook toegepast worden bij het persoonlijk bijbellezen.

Als vooronderstellingen kunnen genoemd worden:

- het geloof in de relevantie van de bijbelse boodschap voor iedereen
- het vertrouwen dat de Bijbel zonder veel voorkennis door iedereen gelezen en in essentie begrepen kan worden
- een 'evangelical' visie op de Bijbel als Woord van God.

Voor wie is het bedoeld?

Deze manier van bijbellezen is bij uitstek geschikt voor kleine huisbijbelkringen (ongeveer 5 tot 9 personen, met een maximum van 12). Ontdekkende bijbelstudie is een goede aanvulling op allerlei vormen van onderricht in de gemeente, omdat de deelnemers gestimuleerd worden eigen vragen te stellen en eigen inzichten te ontwikkelen.

De deelnemers hoeven niet per se christen te zijn of het onderling eens te zijn. Voorwaarde is wel een open luisterhouding naar de Bijbel en naar elkaar.

De drie aandachtsvelden van ontdekkende bijbelstudie zijn ook goede invalshoeken bij het bijbellezen tijdens de persoonlijke stille tijd.

Basisbenadering

Ontdekkende (inductieve) bijbelstudie is niet zozeer een methode als wel een basisbenadering waarop verschillende bijbelstudiemethoden en werkvormen gebaseerd zijn. Het tegenovergestelde is deductieve bijbelstudie.

Kort gezegd: deductief is proberen een van tevoren geformuleerde stelling te bewijzen, zeg maar de basisbenadering van de wiskunde. Inductief is gegevens verzamelen en proberen die te interpreteren, de gangbare werkwijze in de natuurkunde.

Zo kan men deductieve (onderwijzende) bijbelstudie doen, bijvoorbeeld over het thema 'gebedsverhoring'. Men gaat dan van de veronderstelling (stelling) uit dat gebeden verhoord (kunnen) worden. Vervolgens wordt de juistheid van deze veronderstelling aangetoond vanuit de Bijbel.

Maar het is ook mogelijk om zonder vooropgezette bedoeling bijbelstudie te doen, bijvoorbeeld over de Bergrede (Matteüs 5-7) en tot de ontdekking te komen dat daarin iets staat over gebedsverhoring (7:7-12). Het laatste is inductief (ontdekkend).

Wat is de bedoeling?

De bedoeling is om zo open mogelijk te lezen en de Bijbel zoveel mogelijk voor zichzelf te laten spreken. Men is dus niet op zoek naar een bepaalde waarheid, maar probeert er achter te komen wat er van een bepaald bijbelgedeelte te leren valt.

Ontdekkende bijbelstudie is dus een heel tekstgerichte benadering. Het is de bedoeling om ook tijdens het kringgesprek dicht bij de bijbeltekst te blijven (niet in bewoordingen, maar naar zijn betekenis) en om in de loop van het gesprek ook telkens naar de tekst terug te keren.

Drie aandachtsvelden

Er zijn drie aandachtsvelden, of – anders gezegd – drie manieren van kijken naar de tekst, meestal aangeduid met de termen observatie, interpretatie en toepassing (of: verkennen, verklaren, verwerken; of: lezen, luisteren, leren; enz.).

- **Observatie** = nauwkeurig lezen om te zien wat er precies staat (informatie)
- **Interpretatie** = nadenken over de betekenis, de boodschap van de tekst (boodschap)
- **Toepassing** = proberen lijnen te trekken van de tekst naar het eigen leven (relevantie)

De tekst wordt dus op drie manieren bevraagd:

- wat staat er?
- wat betekent dat? en:
- hoe beïnvloedt dat mijn leven?

Vooraf goed observeren zijn we over het algemeen niet zo gewend. We hebben het al gauw over de betekenis (interpretatie) en over wat het mijzelf te zeggen heeft (toepassing). Maar staat het er ook echt? Bij nauwkeurig lezen zou bijvoorbeeld best eens kunnen blijken dat niet heel Psalm 23 over een herder gaat, of dat het Vaderhuis niet de plaats is waar we na ons sterven naar toe gaan (Johannes 14:1-3; let vooral op vers 3), of dat het bij de wijze man die zijn huis bouwt op een rots (Matteüs 7:24-27) niet gaat over het bouwen van je levenshuis op Christus.

Geen waterdichte afscheiding

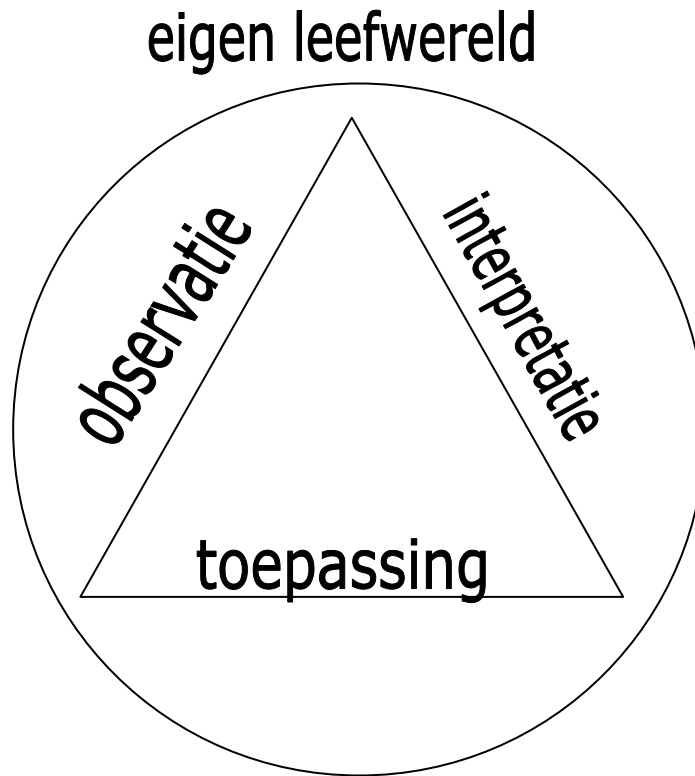
Het onderscheid tussen observatie, interpretatie en toepassing is in die zin kunstmatig dat ze in elkaar overvloeien. Wanneer gaat het nog over gebedsverhooring zoals Matteüs er over schrijft (observatie en interpretatie) en wanneer komen mijn eigen (onverhoorde?) gebeden in beeld(toepassing)? In de praktijk is het juist wel goed als de aandacht als vanzelf van het ene naar het andere ‘veld’ verschuift, zolang ze maar alledrie aan bod komen.

Logische volgorde, niet chronologisch

De volgorde observatie – interpretatie – toepassing is in wezen heel logisch. Er kan pas zinnig over betekenissen gesproken worden als de tekst goed gelezen is, het gaat per slot van rekening over de boodschap **van de tekst**. En de vraag ‘wat heeft dit mij te zeggen?’ kan pas gesteld worden als de tekst begrepen is.

Maar dit wil beslist niet zeggen dat observatie, interpretatie en toepassing ook drie opeenvolgende fasen in het kringgesprek moeten zijn. Liever niet, want dan wordt het gesprek heel

kunstmatig. Het is beter dat de gespreksleider door goede vragen te stellen telkens wisselt van aandachtsveld, ongeveer op de manier van de themagecentreerde interactie. Het kan heel pakkend zijn om eerst bij de eigen ervaring in te zetten, om vervolgens te zien wat de Bijbel er over zegt. De relevantie van het bijbelgedeelte springt dan meteen in het oog.

Bij het lezen neem je altijd je eigen leefwereld mee. Het is goed je daarvan bewust te zijn.

Verkennen (observeren)

Bij het verkennen van de tekst spelen vooral taalkundige en historische aspecten een rol. Het gaat nu nog niet om de (theologische) betekenis van het bijbelgedeelte, maar of de informatie van de tekst in taalkundig en historisch opzicht goed begrepen wordt.

Hoe steekt de tekst in elkaar? Zit er een bepaalde opbouw of structuur in (stelling met argumenten, werken naar een climax, herhalingen, enz.)? Worden er stijlfiguren gebruikt (voorbeelden, retorische vragen, tegenstellingen, enz.).

Wordt de tekst grammaticaal begrepen? Is er geen verwarring rond woordbetekenissen?

Hebben we echt scherp wat bijvoorbeeld een woord als 'uitverkiezing' bij Paulus betekent? En wat is een 'zondaar' in de Evangelieën? We zijn toch allemaal zondaar? Wat is ootmoed, en wat betekent goedertierenheid? Kortom: wordt de tekst als taaluiting begrepen?

En is ook de historische achtergrond van de tekst voldoende duidelijk? Natuurlijk hoeft men niet volledig op de hoogte te zijn bijvoorbeeld van de hellenistische cultuur, maar een zeker begrip van de achtergrond is wel nodig. Zo zal men bij het lezen van de Evangelieën toch wel moeten weten wat een tollenaar of een Farizeeër is. Dit kan van de gespreksleider wat voorbereiding vragen. Zo nodig moet deze informatie in de loop van het kringgesprek (of in de inleiding) worden ingebracht.

Verklaren (interpreteren)

Enerzijds wordt er bij de interpretatie gekeken naar de bedoeling van de bijbelschrijver. Anderzijds wordt gevraagd naar de betekenis in onze tijd. Die twee hoeven niet samen te vallen. Al binnen de Bijbel zien we op veel terreinen een ontwikkeling (voortschrijdende openbaring), bijvoorbeeld wat betreft de offerwetten of reinigingsvoorschriften van het Oude Testament (zie bijvoorbeeld Markus 7:19). Was de oorspronkelijke betekenis van de offerwetten dat bijvoorbeeld een lam letterlijk geofferd moest worden, in het Nieuwe Testament is dat niet meer zo.

Er kan dus verschil zitten tussen de auteursbedoeling en de betekenis voor vandaag. Als de Here Jezus tegen de rijke jongeling zegt ‘verkoop al wat gij hebt en geef het aan de armen’ (Markus 10:21), dan betekent dat in onze tijd nog niet per se dat christenen geen bezittingen mogen hebben. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met de voortgaande ontwikkeling binnen de Bijbel zelf, met de situatiegerichtheid van bepaalde uitspraken (de opdracht aan de rijke jongeling is niet algemeen geldig) en met het culturele gewaad van de Bijbel.

Dat wil niet zeggen dat de boodschap van de Bijbel tijdgebonden is. Maar wel cultuurbepaald: de betekenis van verschillende verschijnselen of gedragingen kan van cultuur tot cultuur verschillen, zoals het afscheren van de baard, het bedekken van het hoofd, of het dragen van een ‘rok’ of ‘jurk’ door mannen (denk aan de ‘rok’ van de Here Jezus, Johannes 19:23 in de Statenvertaling).

Bij de interpretatie vraag je je dus twee dingen af. 1) Wat wilde de schrijver aan zijn lezers communiceren? Zou je dat in eigen woorden kunnen navertellen? Of in een parafraze van de tekst kunnen opschrijven? En 2) Wat is de betekenis voor ons? Wat zijn de blijvende normen en waarden, ook als we het gedrag van vroeger niet (kunnen) kopiëren?

We zitten met de tweede vraag op de rand van de toepassing. Toch gaat het hier nog niet over de praktijk van ons leven, maar over de vraag of de betekenis voor ons op dezelfde manier onder woorden gebracht moet worden als de betekenis voor de eerste lezers (zie boven). Of zijn er verschuivingen opgetreden waar we rekening mee moeten houden? Kan alles wat in het Oude Testament over Israël gezegd wordt zonder meer op de kerk worden overgebracht? Als de Here Jezus zegt dat Hij alleen gezonden is tot de verloren schapen van het huis Israëls, geldt datzelfde dan voor deze tijd?

Verwerken (toepassen)

Bij de verwerking van de boodschap voor onszelf moeten we niet alleen denken aan persoonlijke toepassingen (laat staan dat we de bijbelse boodschap mogen versmallen tot een zaak voor de geloofsbeleving of spiritualiteit alleen), maar zullen we ons ook afvragen wat een en ander betekent voor de kerk waar we lid van zijn en de wereld waarin we leven. Maar wel in die zin dat we *zelf* lid zijn van die kerk en functioneren in die wereld. De toepassing gaat dus niet over anderen, maar over onszelf.

Toepassen betekent niet alleen verandering van gedrag. Het gaat over elke invloed van de bijbelse boodschap op ons. Gaan we de werkelijkheid anders *belev*en? Hebben we God beter leren *kennen*? Zijn we over bepaalde zaken anders gaan *denken*? Krijgen we meer zicht op de *doorwerking* van het Evangelie in ons bestaan? Moeten we ons *spreken* of *handelen* corrigeren?

Het geheel en de delen

Een tekst kan niet los van zijn context gezien worden. Als men een geheel bijbelboek behandelt op een serie avonden, is het gevaar dat een tekst uit zijn verband gerukt wordt veel

minder groot dan wanneer er losse gedeelten besproken worden. In het laatste geval is het goed om eerst even op de omgeving van de tekst te letten: wat is de functie van dit gedeelte in het grotere geheel?

Er kan bij observatie, interpretatie en toepassing gekeken worden naar het hele gedeelte, naar een alinea, naar een vers of zin in het bijzonder, of zelfs naar een enkel woord. Het best is een wisselwerking tussen aandacht voor het geheel en voor de details. Losse woorden en zinnen krijgen hun kleur door het grotere geheel. En omgekeerd kan men het globale inzicht in een perikoop als geheel verscherpen door te letten op de onderdelen.

Details kunnen belangrijk zijn. Maar niet alle details zijn even relevant. In elk geval moet tijdens de bijbelstudie de hoofdzaak goed uit de verf komen en moeten allerlei bijzaken niet gaan overheersen. Het gaat per slot van rekening niet om een staaltje wetenschappelijke uitlegkunde, maar om het luisteren naar de stem van God in zijn Woord, om geloof en gehoorzaamheid.